

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. VII. Debet materia ab initio ita esse præsens, ut per sola verba
essentialia formæ possit demonstrari. Taliter præsentis sunt hostiæ in
pixide, etiam clausâ; secùs in Sacrario, aut latentes ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

divinæ excellentiæ & reverentiæ? Audi præclaram resolutionem: Neque dicere possunt per accidens, & extra intentionem Ecclesiæ sequi aquæ definitionem, quia Suarez inquit, debere à Sacerdote aquam infundi vino, ut in ipsum vinum convertatur: ergo ab Ecclesia ordinatur aqua ad consumptionem.

aquam non
converti in
vinum in fi-
gnum divi-
næ excel-
lentiæ & re-
verentiæ;

Esto: ergo in signum divinæ excellentiæ & reverentiæ. Quomodo sequitur? Ecclesia ordinat candelas in altari ad consumptionem, imponit thus thuribulo, ut sit in odorem suavissimum domino: ergo incensio thuris, accensio & consumptio candelarum sunt Sacrificium; ergo offeruntur in signum excellentiæ & reverentiæ & protestationem summi Dei domini, in vitam & mortem; quis non exhibet huiusmodi argumentationem?

Vis autem scire, quare Ecclesia ordinet mixtionem aquæ & vini, ex qua naturaliter sequitur conversio? Ut aqua fiat debita materia Consecrationis sive immutationis, & conversionis in Sanguinem Christi, in qua immutatione consistit essentialiter Sacrificium.

adeoque
oblationem
aque & con-
versionem
ejus in vi-
num non
esse perfe-
ctum Sacri-
fium, sed
imperfectū
dumtaxat,
seu prepara-
tum,

Itaque oblatio aquæ, & conversio ejus in vinum nequaquam est Sacrificium perfectum & completum; sed Sacrificium præparatum, id est, materia Sacrificii, qualis non esset aqua, nisi in vinum conversa, juxta nostra principia.

133.
de quo for-
tè intelli-
guntur SS.
Patres,

Et fortè de hoc imperfecto Sacrificio possent explicari verba SS. Patrum, quando dicunt, aquam offerri, benedici, consecrari &c. puta quia in prima mixtione præparatur ad oblationem perfectam, id est, conversionem realem in Sanguinem Christi. Si quæ autem verba hunc sensum commodè non patiuntur, sine ulla impropriate, torsione, metaphora, & similibus intelligi possunt de Consecratione mediata, quam semper pleraque pars Doctorum tenuit, & usque in hodiernum diem tenet, sciente & non contradicente Sancta Romana Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum sanctarum, teste Tridentino sess. 4. in Decreto de editione & usu sacrorum librorum.

Et hæc sit finis controversiæ, cujus utraque pars non caret suâ probabilitate. Elegimus equidem conversionem mediatam, utpote magis consentaneam doctrinæ Conciliorum, ac antiquorum Theologorum, præsertim Magistri Subtilis Scoti, cujus partes in hoc tractatu suscepimus propugnandas.

Festino ad alia magis proficua, & quæro quomodo materia debeat esse præsens consecranti? Responso erit

CONCLUSIO VII.

Debet materia ab initio ita esse præsens, ut per sola verba essentialia formæ possit demonstrari. Taliter præsentem sunt hostiæ in pixide, etiam clausâ; scilicet in Sacratio, aut latentes post tergum, parietem, vel sub mappa Altaris, imò etiam longius distantes, quamvis visu percipi possint.

ADverte pronomina *Hic, Hæc, Hoc*, diversimodè accipi. Primò ad significandum, quòd nomen, cui præponuntur, sumatur pro re singulari, ubicumque illa sit. Secundò ad designandam vocem, sive significatum vocis ultimò denominatum in oratione. Tertio ad designandum rem aliquam, præsentem quidem aliquatenus, sed adeò imperfectè, ut necesse sit adhibere adhuc aliud signum, v. g. extensionem digiti &c. Quarto, & propriissimè ad demonstrandam rem, tam propinquè, & perfectè præsentem, ut non sit opus ulteriori signo.

134.
Pronomina
*Hic, Hæc,
Hoc*, directè
modè acci-
piuntur,

Atque hanc postremam præsentiam requirit nostra Conclusio, ut panis ac vinum validè consecrentur. Quidni? Etenim Christus consecravit materiam taliter sibi præsentem, quòd per solum pronomen *Hoc*, independentè à discursu, nutibus, aliisque circumstantiis, aut signis possèt demonstrari. Non dedit autem Apostolis potestatem, nisi faciendi id, quod ipse in substantia fecerat. Porro quis ambigat significationem formæ esse substantialem?

Ratio itaque à priori, est institutio Christi, quam confirmat universalis & perpetuus usus Ecclesiæ, quæ nunquam adhibuit extensionem manus, aut aliud quidpiam huiusmodi; sed semper verbis solitariè prolatis & acceptis significavit Corpus & Sanguinem Christi præsentia sub speciebus panis ac vini. Et verò à praxi communi, in re tanti momenti, non aucto facile recedendum.

Ratio à
priori, est
institutio
Christi.

Pro qua juvat considerare formas reliquorum Sacramentorum, Matrimonio excepto, esse verba propriè dicta, quæ secundum se significant effectum Sacramenti. Cur non ergo similiter forma Eucharistiæ?

Accedit
praxis à qua
non facile
recedan-
dum,

Nihilominus Vasquez disput. 171. cap. 4. numero 22. docet consecrari validè materiam à tergo existentem, si Sacerdos eam contingat, & percipiat tactu. Sequitur Dicastillo disp. em, modè

disp. 2. n. 192. addens: Ut plerique docent cum Majore disp. 11. q. 2. a. 3. Secus verò si nec teneat, nec tangat. Ita Suarez disput. 43. sect. 5.

Verùm quod attinet ad Majorem, nihil simile reperio loco citato. Porrò Suarez citat Majorem quasi teneat (contra Divum Thomam, & alios communiter) materiam nullo modo debere esse coram homine. Ipse autem Suarez sic habet: Licet (materia) non sit coram facie, si tamen digito, vel alio simili signo indicetur, videtur per illud fieri sufficienter præsens, & satis propriè designari pronome *Hoc*; quia aliquo modo jam res illa est coram homine, quia homo ad illam ex parte se convertit; quamquam res hæc, ut minimum, sit valde dubia; quia designatio tunc non videtur fieri ex visibili vocis, sed ratione alterius signi conjuncti: unde graviter peccaret, qui contra usum Ecclesiæ hoc modo consecrare auderet, & le exponeret periculo nihil faciendi. Hucusque Suarez.

Qui ibidem bene notat, pronomen *Hoc* simpliciter & substantivè dictum, ex vi suæ significationis, & majorem præsentiam requirere, quàm cum alteri rei adjungitur. Ratio est; quia cum illud pronomen adjectivè ponitur, per substantiam definitur ad illam rem indicandam, & hoc ipso non requirit aliam præsentiam, quàm illa res habeat. At verò quando simpliciter & substantivè dicitur *Hoc*, vel *Hic*, est valde indifferens, & suspensa significatio; & ideo oportet, ut per ipsam rei præsentiam definiatur, & ita fit in hoc Sacramento, in cuius forma pronomen *Hoc* simpliciter, & substantivè prolatum, materiam designat.

Placet adjungere verba Lugonis, qui tractans hanc controversiam, sic inquit disput. 4. num. 124. Certum mihi est præsentiam significatam per ly *Hoc*, accipiendam esse strictè & in omni rigore; nam licet in vulgari sermone possis dicere: *Hic est homo sapiens*, dum loqueris de homine, qui proximè antea erat præsens, & jam abiit: ibi tamen non demonstratur subjectum per solum pronomen, sed per adjunctas circumstantias, & in ordine etiam ad discursum auditorum. At verò in Consecratione per ly *Hoc*, debet significari omnino res præsens independentè à circumstantiis, & ab omni alio nutu, vel signo. Hæc ille.

Sane si sufficeret hostiam tactu percipere, jam etiam posset consecrari hostia existens post parietem, modò virgâ, quam manibus gesto, eam contingam: neque sic sola verba, sed etiam extensio illa virgæ, & contactus erunt partialis forma hujus Sacramenti: quod an debeat admitti, relinquo judicio Lectoris.

Nostri sententia est, istiusmodi exigi præsentiam materiæ ad veritatem formæ hujus

Sacramenti, ut per pronomen *Hoc*, & *Hic*, sine aliquo addito verè & propriè designetur, sive ad sensum demonstretur: etenim Sacramenta, & per consequens formæ Sacramentorum, sunt signa sensibilia, & non tantùm intelligibilia.

Sunt qui existimant, materiam distantem 30. passibus, non esse præsentem. Aliqui putant sufficere, si existat intra distantiam 20. passuum. Meliùs consultur communis hominum æstimatio, & prudentis arbitrium. Optimum est in praxi, ut pars secuta & certa eligatur, ita ut dubitari non possit, quin veritas, & proprietates formæ retineatur, quod maximè fiet, usum Ecclesiæ servando.

Quapropter ubi hostia in pixide consecranda sunt, discooperiat Sacerdos (juxta præscriptum Rubricarum) manu dextrâ pixidem, antequam proferat verba Consecrationis, ad clariorum hostiarum demonstrationem.

Cateroquin contrarium etiam in praxi tutum est; quippe contentum in communi modo loquendi demonstratur per proximum continens: secus per continens remotum, puta Sacramentum clausum, in quo asseratur calix cum hostiis consecrandis.

Enimverò nullus diceret me demonstrare aurum, vel argentum, quod sistæ inclusum in cubiculo clauso custoditur, si stans ante ostium cubiculi, pronuntiare hæc verba: *Hoc est aurum*, vel, *argentum*; bene si adstarem ipsi sistæ, aut bursam in manu tenerem.

Eadem est ratio de hostia, quæ latet post tergum, parietem, vel sub mappa altaris, aut corporali, quidquid contradicat Bonacina disput. 4. quæst. 2. puncto 6. num. 4. ubi docet, validè consecrari hostias latentes sub mappa, vel etiam in Missali, modò existant coram Sacerdote, comparans illas hostias vino, quod continetur in dolio vel amphora; similiter hostiis repositis in pixide, vel latentibus sub aliis hostiis in uno aliquo cumulo.

Ejusdem opinionis videtur esse Suarius supra dub. 2. ibi: Quia non videtur dubium, quin panis & vinum velo lineo coopertum consecrari possit; quia hoc non tollit humanam præsentiam, & propriissimè potest per illam vocem, *Hoc*, designari, servatâ ejus proprietate & significatione. Idem docet Dicastillo supra n. 193. citans inter cæteros Auctores pro sua sententia Regium, qui in terminis docet oppositum q. 74. n. 22.

Et verò licet opinionem Bonacina non existimem omnino improbabilem, saltem ab extrinseco; equidem contraria videtur nobis verisimilior, propter hanc rationem: quia tales hostiæ, nec sunt præsentem in se, nec in proximo continente, ideoque haud demonstrabiles ad sensum communem hominum per ly *Hoc*, solitariè spectatum, magis quàm si immediatè tenerentur lapide altaris.

138. Sunt qui putant materiam distantem 30. passibus non esse præsentem: sufficere putant alii distantiam 20. passuum;

melius consultur communis hominum æstimatio, secundum quam hostia in pixide approximata sunt præsentem;

139. & secundam Bonacina latentes sub mappa, vel in missali;

cujus opinionis videtur esse Saastrus; Dicastillo, Regius;

Contrarium est verius.

Aliud enim
contines,
aliud est co-
operiens.

Aliud quippe est continens, aliud cooperiens, sive tegens: siquidem continens ab hominibus usurpatur, non ut rem contentam subducant quasi à præsentia corporali adstantium, & eam reddant insensibilem; est potius ut ex calice v. g. continente hostias, circumstantes deveniant in cognitionem rei contentæ, quæ aliter nequit commodè sibi præsens consecranti. Hinc omnes videntes pixidem super corporali positam, statim judicant in illa contineri materiam consecrabilem.

Operimen-
tum quippe
ordinatur
ad rem ab-
scondendam;
secus conti-
nens.

Porro operimentum sive tegumentum ex usu hominum ordinatur ad rem aliquam abscondendam, & ut, quod aliàs esset sensibile, actu non sentiatur. Quocirca audiens Sacrum, ex cognitione Missalis, aut corporalis, vel mappæ extensæ super altare, numquam vel leviter suspicari poterit, in illis, vel sub illis latere materiam consecrabilem: uti videns cumulum hostiarum super corporale, facile per superiores elevatas, devenit in cognitionem inferiorum elevantium.

140.

Res longius
distantes
designantur
non per ly
Hoc, sed per
pronomem
Illud.

Ex his deducitur ultima pars Conclusionis. Enimvero in communi sermone, res longius distantes, non solent demonstrari per pronomem *Hoc*, tamen visu, aut alio sensu possint percipi; sed tunc designantur per pronomem, *Illud*.

Deinde illa perceptio rei ex tam longinquo, v. g. per tubam opticum ad unum, vel duomilliarum, est magis præsentia speculativa in ordine ad cognitionem, quam practica in ordine ad operationem; ideoque demonstratio, quæ fieret, potius esset ad intellectum, quam ad sensum. Requiritur autem præsentiam practica, colligitur; quia oportet panem præsentem transubstantiari à Sacerdote in Corpus Christi, si non physicè, saltem moraliter. Circa res vero tam distantes, nequit nostra operatio se extendere. Requiritur igitur moralis præsentia, qualis non est hæc, ut suppono, propter distantiam nimiam rei, estò aliquo sensu attingatur.

Requiritur
moralis
præsentia,

Sed numquid necesse est, ut res, quæ consecratur, actu sentiatur à consecrante? Hæc quaestio novam postulat Conclusionem: at præstat prius præsentem enucleare. Ideoque interrogo, quid sibi velint hæc verba: *Ab initio*?

141.

antequam
pronuntietur
ly Hoc:

Responsio est communis & certa: quia si post prolatam partem formæ fiat præsentia materia, quæ prius non erat præsentia, non consecrabitur: v. g. si primâ voce, *Hoc*, pronuntiatâ super principali hostia, apponerentur aliæ ante finem formæ, vel si calix ab initio non esset præsentia, in medio autem prolationis formæ naturaliter, vel miraculosè, per se, vel per accidens sisteretur præsentia consecranti: indubitatum est apud plerosque tales hostias, aut calicem minimè consecrari. Ratio est evidens; quippe quod non est, non consecratur, non benedicatur, non sanctificatur.

Dices; ante finem formæ est panis, est vinum. Quid inde? An fortassis ly *Corpus meum*, Consecratio? ly *Sanguis meus*? Minimè, inquis, attamen illa pronomina *Hoc*, & *Hic*, non demonstrant Corpus & Sanguinem Christi, nisi pro ultimo instanti prolationis totius formæ.

Demus Vasquesio, quod petit, de quo sectione sequenti disputabimus: num ideo rectè concluditur; ergo non requiritur præsentia materia circa quam ante illud instans? A simili discite veritatem. Cùm ecce baptizatur, confirmatur, ordinatur &c. requiritur ab omnibus, quod pro tota prolatione verborum sit præsentia subiectum, quod per illam formam sanctificatur, & benedicatur, quamquam effectus illorum Sacramentorum non conferatur, nisi in ultimo instanti prolationis. Quidni ergo, etiam panis & vinum, debeant esse præsentia Sacerdoti à principio prolationis formæ usque ad finem? Non video sufficientem rationem disparitatis.

Nam sicuti forma Baptismi v. g. implicite, vel explicite dirigitur ad personam, quæ baptizatur; ita quoque verba Consecrationis ad panem & vinum, quæ consecrantur; non enim nudè significant Corpus & Sanguinem Christi, utrumque existentia & præsentia, sed sub his speciebus; ut sensus sit: Illud, quod sub his accidentibus panis, & vini est præsentia post ultimum instans prolationis, est Corpus & Sanguis Christi: sic quod pronomem demonstrativum, non tantum significet Corpus & Sanguinem Christi, sed etiam accidentia, quamvis in obliquo: ergo illa ad minus debent esse præsentia ab initio prolationis; maxime si ly *Hoc*, & *Hic*, debeant poni ex parte subiecti. Imò dato quod poneretur ex parte prædicati, nihilominus ly *Corpus meum*, & ly *Sanguis meus*, diriguntur ad species præsentia, sub quibus erunt finita propositione.

Hinc si sola aqua esset in calice, quamvis ante finem miraculosè esset conversa in vinum, non consecraretur: veluti si in principio prolationis forma Baptismi esset præsentia homo mortuus, & ante finem revivisceret. Similiter ergo si aqua mixta vino convertatur in vinum, formam jam inceptam, in nostra sententia (contradicente licet Vasquesio disp. 201. n. 42.) non transubstantiabitur in Sanguinem.

Negant aliqui Consequentiam; quia pro nihilo debet reputari illa absentia, cùm moraliter certò post unum, aut alterum instans materia sit futura præsentia: quando autem sola aqua esset in calice, vel nullus calix præsentia, per accidens planè est, quod materia fiat præsentia.

Respondeo; parùm referre, quod per se, vel per accidens sit futura præsentia, si reverà nondum est præsentia: verba quippe Consecrationis propriè significant seu connotant rem actu existentem, & præsentem quando proferuntur.

Alioquin, inquit Lugo disp. 4. num. 74. si nondum

ut pro nota
prolatione
verborum
requiritur
præsentia
subiecti per
formam sig-
nificata in
Baptismo,
Confirmati-
one &c.

142.

adcoque &
præsentia
materia in
Eucharistia.

Hinc si sola
aqua esset
in calice,
quamvis
ante finem
esset mira-
culosè con-
versa in vi-
num, non
consecraretur.

143.

Verba quippe
Consecra-
tionis
propriè sig-
nificant rem
actu exist-
entem & præ-
sentem.
Lugo.

nondum sit conversa aqua in vinum in ultimo instanti prolationis, & statim convertenda esset, sufficeret; quia illa conversio per se citissime fiet, & quod parum distat, nihil distare videtur; quare habebit etiam presentiam moralem sufficientem: sicuti etiam hostia, quæ nunc non est præsens, naturaliter autem, v. g. per motum localem, intra brevissimum tempus erit præsens, quæ absque dubio absurda sunt, ideoque à nullo concedenda.

444 Addit prædictus Auctor n. 79. aliam rationem desumptam ex natura Sacrificii, in quo res oblata non est solum Christus Dominus sub speciebus, sed etiam aliquo modo substantia panis & vini. Offeritur autem & immolatur panis, & vinum potissime, quatenus per Consecrationem destruitur in honorem Dei; quod non aliter facit Sacerdos, quam per verba Consecrationis. Res autem, quæ offeritur, & sacrificatur, debet præsupponi illi oblationi, nec solum debet esse præsens, sed multo magis existens, non tantum in fine Sacrificii, sed etiam in principio.

Equidem huic argumento non difficulter respondent Adversarii, Sacrificium potissimum consistere in transubstantiatione, quæ non fit nisi in ultimo instanti prolationis verborum, adeoque sufficere, quod tunc præsens sit materia sacrificanda, & idiplum requiri; ac proinde à presentia morali panis, aut vini pro principio Consecrationis, quando verba adhuc nihil operantur, non rectè argumentari ad presentiam moralem pro ultimo instanti; quando jam tunc realiter res est immutanda.

Sanè si quispiam concederet, etiam in aliis Sacramentis sufficere presentiam subjecti ante finem formæ; nescio, quomodo efficaciter & evidenter redargueretur.

Cæterum insistendo communi sententiæ, licet præcisè veritas formæ non requireret aliam presentiam, quam finalem; plus tamen videtur exigere institutio hujus Sacramenti, ex vi cuius Sacerdos non potest designare accidentia, quæ non sunt sensibiliter species vini, nec potest uti verbis, nisi ad consecrandam materiam sibi præsentem, & capacem Consecrationis: nec denique potest exercere actionem sacrificandi, qualis est locutio illa sacramentalis, nisi circa hostiam præsentem. Ita Card. supra n. 80. Qui potest capere capiat; & qui non vult credere, non propterea damnabitur. Ego ad novam propero Conclusionem, supra promissam, quæ talis est:

CONCLUSIO VIII.

Non est necesse, ut materia Consecrationis aliquo sensu externo actu cognoscatur à conse-

crante, dummodò per se sensibilis sit, saltem secundum majorem sui partem.

Inveniuntur, qui docent, materiam consecrabilem, nisi sit exposita visui, actualiter debere percipi, aut tactu, aut olfactu, aut gustu, aut auditu: aut solidò fundamento carent, & ideo rejiciendi; siquidem cæcus per ly *Hoc*, potest demonstrare panem ante se positum, tamen si eum non tangat, neque olfaciat, neque gustet, vel audiat.

An forè, si cæcus ante se posuisset aurum, & diceret adstanti; *Amice hoc est aurum*, putas non intelligeret sibi aurum donari? Credo quòd parùm curaret de tactu, olfactu, gustu, vel auditu; sed festinè aurum in bursam suam mitteret, & abiret.

Sufficit ergo quòd per se res illa sit sensibilis, & quòd circumstantes possint cognoscere, me talem rem, licet actu eam non sentiam, neque verba mea physice eò pertingant, velle demonstrare.

Nihilque aliud videntur postulare verba Consecrationis, quæ potius audientibus, quam mihi debent significare. Patet in exemplo supra posito de hostiis pixidi inclusis, quas communissima sententia affirmat validè consecrari, etsi nec in se, nec in suo continente, puta Sacerdote solum hostiam, quam in manibus habet aspiciente, vel ex libro verba recitante, etsi, inquam, actu nec videantur, nec tangantur &c. imò nec proximè in se videri possint, ut cooperata sunt.

Miratus fui legens in Tribunali Sacramentali Petri Marchantii (viri alioquin in multis non adeò scrupulosi, & satis resoluti) Tom. 2. trac. 2. parte 2. tit. 4. q. 2. §. 2. dubio 1. in fine: Periculosum est Sacerdoti non discooperatis vasibus, ubi sunt hostiæ, eas offerre, aut consecrare, & si ex negligentia culpabili, saltem sub Consecratione non discooperiat juxta Rubricas; nollem, inquit, eum excusare à peccato mortali: non ob Rubricæ transgressionem, sed quia non curat habere certitudinem omnimodam moralis presentie hostiarum, & intentionis certè terminatæ ad illas: quæ negligentia tali materia videtur gravis, maxime cum contraria sententia ad minus indicet gravem rei importantiam. Ita hic Auctor.

Qui tamen in libello quodam, quem inscribit: *Notabiles resolutiones variorum casuum*, casu primo de Sacramento Ordinis resolutissime docet (quidquid plures in oppositam sentiant) ordinationem Sacerdotis, quæ facta est per porrectionem calicis, & panem cum pane, omisso solo vino, validam & legitimam esse, nec reiterari debere, sed dubium, quod, inquit, speculativum tantum reputo, deponi liberè posse.

146. Quidam docent materiam consecrabilem actu debere percipi aliquo sensus

sed non sunt audiendi:

sufficit enim, quòd per se res illa sit sensibilis,

& nihil aliud exigunt verba Consecrationis

ut pater ex Consecratione hostiarum in pixide latentium.

147.

Circa quòd scrupulizat Pater Marchantius,

qui circa alium casum resolutus est;